

SIMON F. Nándor*

Az Iparórség

(The Industrial Guard.)

Absztrakt

Az Iparórség a magyar pártállam kialakulásának a részeként jött létre. Az állami tulajdonba vett termelőeszközök őrzését a hidegháborús korszakban fokozottan szükségesnek tartották. Az ehhez szükséges létszámot azonban sem a haderőtől sem pedig a rendvédelmi szervezetektől nem kívánták elvonni, ezért egy új testületet, az Iparórséget hozták létre.

Kulcsszavak:

Iparórség ; polgári fegyveres őrség ; vagyonőrség ;
üzemgazdasági tanács ; honvédelmi tanács

Abstract

The Industrial Guard was formed as a part of the formation of the Industrialist and the Hungarian party state. The guardianship of the state-owned production facilities in the Cold War era was considered to be particularly necessary. However, the required number of staff should not be retained by law enforcement organizations, so a new body, the Industrial Guard, was established.

Keywords:

Industrial Guard ; civilian armed guard ; property guard ;
business administration council ; home defense council

*

- *Open Researcher and Contributor ID* = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (**ORCID**)

<https://orcid.org/0000-0003-3505-6031>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- *Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement* =
Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

@: simon.f.nandor@gmail.com

DOI : 10.31626/HU-EISSN2530094X.VITOM.119-140.p

Az Iparőrséget azért hozták létre, hogy az adott bel- és külpolitikai, és az ebből adódó gazdasági viszonyok között tehermentesítse a magyar rendvédelmi szervezeteket, elsősorban a rendőrséget és a belső karhatalmat, a népgazdaság szempontjából fontosabb gyárak, üzemek, ipari telepek és hasonló objektumok őrzését és védelmét illetően. A testület Iparőrség néven alakult meg, később Polgári Fegyveres Őrség elnevezéssel látta el a feladatait, napjainkban pedig Fegyveres Biztonsági Őrség néven működik. Annak ellenére, hogy a szolgálati tevékenységét fegyverrel látta el — a korabeli jogszabályokban foglaltak szerint — nem tartozott a fegyveres testületek közé. Az Iparőrségnek az egyik érdekessége, hogy miközben a magyar rendvédelmi testületekben a személyi állomány tagjainak alá- és fölérendeltsége tekintetében katonai függelmi viszonyokat alakítottak ki, illetve a testületek számára katonai rendfokozatot rendszeresítettek,¹ addig ennél a testületnél egy fordított folyamatot zajlott. Az Iparőrség megalakulásakor iparőrök katonai rendfokozattal rendelkeztek, ám később ezt megszüntették, és a beosztásuk szerint rendfokozati jelzéseket kaptak.²

A testület múltjának feltárását nehezíti, hogy a levéltárakban őrzött dokumentumokon kívül, szinte alig maradt fent valami az Iparőrségről: a szabályzatokon, utasításokon és kiképzési segédleteken kívül, néhány újságcikk, elsősorban a belügyi sajtóban, illetve leginkább csak azt a mini könyvet tudom megemlíteni, amit a testület megalakulásának 30. évfordulójára adtak ki.³

Megalakulás

1983-ban, a belügyi tárca jelentette meg a polgári fegyveres őrségek kiképzési kézikönyvét.⁴ A kiadvány bevezetőjében — némileg marxista-leninista megfogalmazásban — az Iparőrség megalakulásáról, illetve a történelmi előzményekről az olvasható, hogy *„Az ipar kialakulása, a tőkés termelés fejlődése szükségessé tette, hogy a tőkés társadalom államigazgatási szervei saját jogaikból egy részt átengedjenek a gyártulajdonosoknak, hogy azok ezzel biztosítsák gyáraik belső igazgató-*

sát. Ez a jog lett az alapja annak a szervezetnek, amely a tőkés tulajdon közvetlen védelmére volt hivatva. E feladatokat a kezdeti időszakban a munkavezetők, munkafelügyelők látták el, majd létre hozták a gyári rendészetet. Megalakulása hazánkban az 1900-as évekre tehető. Szervei azonban nem voltak egységesek. Hazánk felszabadulása után a régi államgépezet szétzúzásával együtt a tőkés gyári rendészet is megszűnt. Az 1947-ben és az ezt követően végrehajtott államosítások után megélnéül a külső és belső ellenséges elemeknek az államosított üzemek ellen irányuló tevékenysége. Ezért a proletárdiktatúra államának intézkedéseket kellett foganatosítania a köztulajdonba került javak védelmére (...) Az állami vezetés a fontosabb ipari üzemek biztosítását, őrzését – az egyéb biztonsági feladatokkal együtt – a belügyi szervekre bízta. A munkásosztály hatalmának megszilárdítása, az ország újjáépítésének befejezése után, az ötvenes évek elején jött létre az egységes üzemrendészet, és szervezetén belül az Iparórség mint fegyveres szerv, az Iparórség szervezését a Honvédelmi Tanács 253/21/1953. számú határozata rendelte el.”⁵ A Kiképzési kézikönyv ugyan 1953-ra helyezi az Iparórség megalakulását.⁶

Az Iparórséggel foglalkozó első dokumentum, 1951. I. 2.-án kelt.⁷ Az Üzemgazdasági Tanács ezen a szigorúan titkos határozata a fontosabb ipari létesítmények őrzéséről szól.⁸ Pontosabban ez a határozat még az előkészítő munkával foglalkozott, és az Államvédelmi Hatóságnak adott feladatot azaz, hogy a Honvéd Vezérkarral és az Országos Tervhivatallal közösen dolgozza ki a legfontosabb üzemek őrzési tervét, a legtakarékosabb költségelőirányzattal. E dokumentum fogalmazta meg először, hogy „Az ÁVH a fontosabb őrzendő üzemként egy őrparancsnokot adjon, akinek vezetése alatt fegyveres polgári őrség szervezendő.”⁹

A határozat arra is kitért, hogy az örök kiválasztását az adott üzem igazgatójának irányítása mellett, az adott üzem személyzeti osztályának vezetője végezze, hangsúlyozottan a 35-40 éves korosztályra koncentráltan, az ÁVH pedig a kiválasztott öröket priorálja. Az anyagiakra vonatkozóan előírta a

határozat, hogy az őrzési feladatokkal kapcsolatos költségek az adott üzemet terhelik. Bő egy hónappal később, 1951. II. 12-én ismételten foglalkozott az Üzemgazdasági Tanács a „*döntő létesítmények*” őrzésével. Ebben a határozatában pontosította az őrzés célját az Üzemgazdasági Tanács, nevezetesen: az „*egyes gazdasági létesítmények termelő erejének, épületeinek, raktárainak, nyersanyagainak, félkész- és készárúinak, stb. mindennemű ellenséges cselekménytől való megóvása és ilyen cselekmények ellen védelem nyújtása.*”¹⁰

Az Üzemgazdasági Tanács az őrzés feladataival az Államvédelmi Hatóságot és az Ipari Őrséget bízta meg.¹¹ Amikor gyakorlatilag is megalakult az Iparőrség, akkor azonban nemcsak a belső karhatalom — amely az Államvédelmi Hatóságon belül az üzemek őrzésének a feladatát kapta — hivatásos állományából helyeztek át tiszteket és tiszthelyetteseket az Iparőrséghez, hanem a határőrségtől is. Az Üzemgazdasági Tanács határozatában rögzítette, hogy melyik létesítményt, melyik szervezetnek kell őriznie. Ekkoriban az ipari létesítményeket két csoportra osztották. Az I. csoportba tartoztak a fontosabb, míg a II. csoportba tartoztak a kevésbé fontosabb üzemek.¹²

Az I. csoportba tartozó üzemekbe 203 fegyveres őrhelyet terveztek, 1 015 fegyveres őrrel, 92 polgári őrhelyet 368 polgári őrrel, és szolgálatba kívántak még állítani 75 őrkutyát is. A II. csoportba tartozó őrhelyeknél pedig 45 őrkutya segítségével 1 000 ipari őrt terveztek 250 őrhelyre – vagyis, összesen 52 létesítmény őrzésére terveztek 453 fegyveres őrhelyen 2015 fegyveres őrt és 92 polgári őrhelyen 368 polgári őrt. A pontosítás kedvéért említem meg, hogy a „polgári őr” fogalmán – többek között – a portásokat értették.¹³

Az Államvédelmi Hatóság szerepe

Az Üzemgazdasági Tanács az Államvédelmi Hatóság feladatául szabta az őrszolgálat megszervezését és annak zavartalan ellátását, oly módon, hogy az I. csoportba tartozó üzemeknél 1951. I. 25. és 1951. II. 15. között meg kellett szervezni az őrparancsnokok, az őrparancsnokhelyettesek és az örök szolgáló

latba állítását, méghozzá a saját állományából. Az őrszolgálati feladatokat a honvédség ideiglenes szolgálati szabályzata alapján kellett megkezdeni. A II. csoportba tartozó üzemek esetében pedig 1951. I. 15. és 1951. II. 28. között az ÁVH-nak mintegy 100 főt kellett átadnia az őrzési feladatok ellátására, méghozzá az ÁVH teljes állományából, tehát nemcsak a belső karhatalomból. Egyben pedig meg is kellett szerveznie az őrsegek létrehozását, szolgálatba állítását.¹⁴

Ugyancsak az ÁVH feladat volt a gazdasági létesítmények egységes őrzési és védelmi tervének az elkészítése, valamint ki kellett dolgoznia az ipari őrség őrutasítását és fegyelmi szabályzatát, együttműködve az üzem felügyeletét ellátó szakminisztériummal. Továbbá az ÁVH feladata volt az üzemek területére történő belépés, beléptetés rendszerének és technikájának a kidolgozása, valamint az ÁVH-nak kellett ellátnia a kiképzési feladatokat is, akárcsak a szükséges fegyverzet és lőszer biztosítását az őrzési feladatok végrehajtásához. Az Államvédelmi Hatóság mindemellett ellenőrizte is az őrsegek felkészülését, tevékenységét, működését. Mindezen feladatok ellátására az Üzemgazdasági Tanács öt személygépkocsit bocsátott az ÁVH rendelkezésére.¹⁵

Az Üzemgazdasági Tanács meghatározta továbbá az üzemek vezetőinek az őrzéssel, pontosabban az őrsegekkel kapcsolatos teendőit is: az üzemek vezetőinek kellett biztosítani az elhelyezést és az anyagi feltételeket. Az üzem vezetésének kellett gondoskodnia a többi között, a riasztócsengők beszerzéséről és felszereléséről, illetve a megfelelő fajtájú fajtiszta őrakutyák beszerzéséről és a rendőrség, valamint az ÁVH telepein történő kiképzésükről. De ugyancsak az üzemi vezetőségnek kellett gondoskodnia az őrök ebédjének a szállításáról is, ha az étkezőhelyiség messze volt az őrség körletétől. Az üzem vezetőjének kellett igényelnie az ÁVH-tól a megfelelő mennyiségű lőfegyvert, nevezetesen a Mauser-puskát a megfelelő mennyiségű lőszerrel, valamint az őrség ruházati ellátása is az üzemvezetőség feladata volt, a rendőrségtől igényelve használt egyenruhát.¹⁶

Az ÁVH őrzéséből az Iparórség őrzésébe kerülő üzemek átadásáról és átvételéről jegyzőkönyvet kellett készíteni, amit az ÁVH képviselője és a létesítmény vezetője írt alá. Az Iparórség fegyelmi szempontból is az ÁVH alá tartozott, de a fegyelmi jogkört az őrség vezetője gyakorolta.

Nem sokkal később, 1951 tavaszán, az Üzemgazdasági Tanács még aprólékosabban szabályozta az Iparórség tevékenységét, konkrétan annak egyes részterületit. A határozat aprólékosan kitért arra, hogy az őrség elhelyezésénél minden egyes örre legalább 2.5 m² alapterületnek kell jutnia, és személyenként 1 darab vaságyat, 2 darab takarót, 2 darab lepedőt, 1 szalmazsákot fejpárnával, minden 10 fő után 1 asztalt, két személyenként 1 széket és személyenként 1 szekrényt, 10 fő után pedig egy mosdó helyiséget kell biztosítani. A helyiséget, természetesen, ruhafogással is el kell látni. Az örök napi háromszori étkezésben részesültek a határozat szerint, 4 100 kalória értékben.¹⁷

A határozat pontosan előírta továbbá az őrzéssel kapcsolatos technikai szükségleteket is. A kerítésnek vasbeton oszlopra kifeszített, legalább 2 méter magas drótkerítésnek kellett lennie, a tetején 50 centiméter magasságú, háromszoros, kifelé hajló dróttal, a kerítés megvilágítását pedig egymástól 5 méter távolságra lévő, 4 méter magas oszlopra szerelt lámpákkal kellett megoldani.

A beléptetéshez három féle belépési engedélyt írtak elő, nevezetesen állandót, ideiglenest és egyszeri belépésre jogosítót, amelyeknek kiállítását és érvényesítését a létesítmény vezérigazgatója, a párttitkára és az ÁVH által ellenőrzött személy végezhette. Azok az úgynevezett külső személyek, akik nem kaptak az illetékes szakminisztériumtól állandó belépési engedélyt, csak kísérővel léphettek be az üzem termelési részébe, ahová egyébként semmilyen csomagot nem vihettek be. Az Üzemgazdasági Tanács tagjai ugyancsak fontosnak tartották, hogy a határozatukban rögzítsék azt, hogy a gazdasági létesítmény termelési részébe a belépés lehetőleg zárt folyosón keresztül történjék.¹⁸

Az átszervezés

A történelmi események tükrében nyilvánvaló, hogy az Iparórséget nem 1953-ban, hanem már 1951-ben felállították. Egy évvel később azonban — az Üzemgazdasági Tanács határozatának megfelelően — a fontosabb ipari üzemek őrzését átszervezték. Az I. csoportba tartozó üzemek őrzését az Államvédelmi Hatóság, konkrétan a belső karhatalom, a II. csoportba tartozó üzemekét pedig ÁVH-parancsnok vezetésével az Iparórség látta el.¹⁹

1952 februárjától az I. csoportba sorolt objektumok őrzését az ÁVH-tól a belügyi tárca vette át. Ez azt is jelentette, hogy az ÁVH állományából 12 tiszt és 38 tiszthelyettes átkerült a belügyminisztérium állományába. Az Üzemgazdasági Tanács határozatának értelmében számos ipari vállalatnál megszűnt az ÁVH-órség.²⁰

Ugyanez a határozat írta elő azt is, hogy az Országos Tervhivatal elnöke az ÁVH és a BM bevonásával alakítson bizottságot a minisztériumok javaslatainak elbírálására, az ÁVH által megvalósítandó őrzésre vonatkozó javaslatok felsőbb szerv elé terjesztésének kidolgozására és a bizottság által jóváhagyott ipari őrhelyeket a belügyminiszter hatáskörébe történő utalás kidolgozására.

Ennek a bizottságnak, amely havonta ülésezett, egyébként nem volt pontos megnevezése, a dokumentumokban rendszeresen, mint „*az Ü.T. 47/35/1952. számú határozat 6. pontja végrehajtására alakult bizottság*”-ot említik.²¹ **(I.sz. melléklet)**

Az őrzést kérő minisztérium írásban, alapos indoklással, a miniszter személyes aláírásával 4 példányban elküldte az őrzésre vonatkozó kérését a bizottság elnökéhez. A beérkezett anyagokat, a bizottság ülésének összehívásával egy időben, a bizottság tagjai megkapták tanulmányozás céljából. A bizottság ülésére az őrzési kérelmet benyújtó minisztériumot és az adott vállalatot is meghívták: az ülésen részt vett a létesítmény vezetője, a pártszervezet titkára, a felügyeletet gyakorló főosztály vezetője és egyes esetekben a főfelügyeletet gyakorló miniszterhelyettes. A bizottság a határozatát szótöbbséggel

hozta, amit közölt a meghívott személyekkel, azzal a kiegészítéssel, hogy a határozatot jóváhagyásra az Országos Tervhivatal elnökéhez terjesztik fel és a végleges határozatot a bizottság írásban közöli majd az érintettekkel. A bizottság üléséről jegyzőkönyv készült. A bizottság elnöke a bizottság munkájáról havonta jelentést volt köteles tenni az Üzemgazdasági Tanács elnökének.²²

„Jelentem, hogy a Kormányunk rendelete értelmében az Államvédelmi Hatóság hatáskörébe tartozó ipari- és gazdasági létesítmények őrzését és védelmét a belügyminisztérium ipari őrségi osztálya az alábbiak szerint vette át...” kezdi mondandóját MATHEIDESZ István r. százados 1952. II. 18-án keltezett és PÖCZE Tibor miniszterhelyettesnek címzett jelentésében.²³

Az objektumok átvétele előtt a belső karhatalom dandárparancsnoksága átadott az Iparőrségnek 1 főhadnagyot, 5 hadnagyot és 6 alhadnagyot, illetve a határőrség állományából 4 tisztet. Az átvétel az előre elkészített ütemterv szerint 1952. II. 13-án kezdődött és február 16-án 19 órakor fejeződött be. Az átadás-átvételt 15 bizottság folytatta le, melynek tagjai voltak az illetékes objektum felelős megbízottjai, az ÁVH megbízottjai és a BM részéről 6 rendőr és 9 volt államvédelmi tiszt. Összesen 36 objektumot adtak át – 18 budapestit és 18 vidékit: 9 nagyüzemet, 5 középüzemet, 11 kisüzemet és 11 ÁRHI-raktárat. A jelentés említést tett arról is, hogy az átvett üzemek dolgozóinak 46%-a munkás, 23%-a paraszt, 21%-a értelmiség és 10%-a egyéb volt – az egyéb alatt az osztályidegen, úgynevezett „deklaszált” elemeket értették. A felsorolt üzemek biztosítását 41 őrsön 37 őrsparancsnok – 3 tiszt és 34 tiszthelyettes – és 3 őrsparancsnok-helyettes, valamint 82 ipari őrfelvezető és 1 156 ipari őr látta el. Az egyes üzemekben a biztonsági berendezések erősen elhanyagolt állapotban voltak, hiányosan építették ki a kerítéseket, illetve ahol voltak kerítések, ott sem az előírásoknak megfelelően néztek ki, a raktárak illetve az egyes üzemszerek lezárására egyszerű záratokat vagy lakatokat használtak fel.²⁴

Az ipari őrség szociális összetételének állapota változó volt az említett jelentés szerint, akadtak olyan személyek, akik destruáltak, állandóan a leszereléssel foglalkoztak. Ennek okát a jelentést író százados a nem megfelelően végrehajtott priorálásban látta, aminek eredményeképpen igen sok nem kívánatos személy is bekerült az Iparőrségbe: személyi állomány 35-40%-át tartotta szükségesnek leváltani a jelentést író rendőrtiszt. Az átvételkor az őrs-parancsnokok és az iparőrök hangulata – három őrs-parancsnoktól eltekintve – nem változott, az a korábbiaknak megfelelő volt. Az említett három őrs-parancsnok azonban kijelentette, hogy olyan körülmények között, mint amilyen az átadás-átvételkor kialakult, inkább leszerelnek, ketten még azt is nehezményezték, hogy korábban tisztai iskolára javasolták őket, az átadás-átvétel után pedig nem látták annak a lehetőségét, hogy tisztek lehessenek, igaz a BM vezetői megnyugtatták őket: ha jól látják el a szolgálatot, akkor nincs akadálya annak, hogy tisztek lehessenek. Sokan attól tartottak, hogy az átadást követően csökken az illetményük, ám ezt a félelmet is sikerült a belügyminiszternek eloszlatnia.²⁵

A jelentés nehezményezte, hogy az ÁVH ugyan átadta az ipari őrséggel kapcsolatos okmányokat, pontosabban 33 őrhelyvázlatot, de az egyes kiképzési segédleteket az átadás előtt az őrsőkről visszavonta és ugyancsak visszavonta az ipari örök kiképzését biztosító szabályzatokat is. Ezért az Iparőrséget irányítók kénytelenek voltak elrendelni, hogy az őrsparancsnokok a további intézkedésig az elmúlt havi kiképzési anyagot ismételtessék az iparőrökkel.²⁶

Iparőrség-osztály a Belügyminisztériumban

A belügyminiszter első helyettesének, PÖCZE Tibornak az utasítására 1952 februárjában kezdte meg a működését a Belügyminisztériumban az Ipari-őrség Osztály, amelynek vezetésével GYÖRI János rendőr-főhadnagyot bízta meg a miniszterhelyettes. Az osztály feladata volt az Államvédelmi Hatóság belső karhatalmi dandár-parancsnokságától átvett iparőrségek irányítása, vezetése és az ipari létesítmények őrzésével kap-

csolatos összes ügyek intézése. Az osztály, amelynek irányítása és ellenőrzése a belügyminiszter első helyettesének volt a feladata, állományába tartozó rendőrök és polgári alkalmazottak a Belügyminisztérium Közrendészeti Osztályának állományába tartoztak, a rendőrség budapesti és a megyei kapitányságokon szervezett iparőrségi előadók, illetve a megyék területein lévő objektumok őrs-parancsnokai és őrs-parancsnokhelyettesei pedig a budapesti, illetve a megyei főkapitányságok törzsébe, ezen belül a szolgálati és őrségi osztályhoz tartoztak. Az őrzött létesítmények őrs-parancsnokai a szolgálat ellátása, irányítása és ellenőrzése szempontjából a belügyi tárca, illetve a megyei rendőrfőkapitányság szolgálati és őrségi osztályához tartoztak. A BM Iparőrségi Osztályán 1 osztályvezető, 6 előadó és 2 leíró végezte a teendőket.²⁷

A belügyminiszter első helyettese egy héttel később módosította az az Iparőrségre vonatkozó parancsát. Ebben már pontosabban határozta meg az Iparőrség-osztály létszámát: 1 csoportvezető, 1 politikai tiszt, 1 szervezési előadó, 2 őrszolgálati előadó, 1 kiképzési előadó, 1 anyagi előadó, 2 leíró és 1 hivatalsegéd. Rajtuk kívül, még ketten – 2 személyzeti előadó – foglalkoztak az iparőrség ügyeivel a BM Személyzeti Osztályán. A budapesti rendőr-főkapitányságon 2, a Pest megyei rendőr-főkapitányságon, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei rendőr-főkapitányságon, a Fejér megyei rendőr-főkapitányságon és a Komárom megyei rendőr-főkapitányságon pedig egy fő végezte ezt a munkát, oly módon, hogy Budapesten a kapitányság vezetőjének a II. helyettese, a megyékben pedig a megyei kapitányság vezetőjének szolgálati helyettese irányította a tevékenységüket. De arra is volt példa, mint például Heves és Békés megyében, hogy a városi, járási kapitányságok vezetői foglalkoztak az iparőrséggel, mert ezekben a megyékben csak Hatvanban és Békéscsabán volt őrzendő ipari létesítmény. A miniszterhelyettes a BM Iparőrség Osztály általános feladataként határozta meg az ország területén működő őrségek összefogását és irányítását, a szakmai és politikai képzés és továbbképzés megszervezését, és az új őrzési igények elbírálását.²⁸

A BM Ipari-órség Osztályának vezetője 1952 áprilisában eloszlattott egy tévhitet, ami az iparörök között terjedt, azaz az iparörök nem mentesülhetnek a katonai szolgálat alól, kötelesek sorozáson megjelenni és a behívásnak eleget tenni.²⁹

Az osztályvezető 1952. IV. 2-án keltezett osztályparancsában, 1952. IV. 4-ével kapcsolatban – miközben több ipari ört dicséretben részesített – ezt írja, éberségre hívva fel az öröket: *„Ma – amikor az imperialista háborús gyűjtogatók fokozott mértékben támadják a szocializmust építő békés népet, kémeket és diverzánsokat küld hazánkba és felhasználja a belső ellenséget, hogy minél nagyobb károkat okozzon dolgozó népünknek – az ipari órség minden tagjára fokozott felelősség hárul. . . . Minden ipari ört az ellenség iránti izzó gyűlölet fűtse át, amikor eredményeinkre és dolgozó népünk vagyonára vigyázz”*³⁰ Hasonlóképpen fogalmaz az osztályvezető a május 1-re vonatkozó parancsában is.

1952. VI. 2-án pedig az állami és hivatali titok megőrzésével kapcsolatban emelte ki az osztályvezető, hogy *„...a nemzetközi helyzet az imperialisták támadó III. Világháborújának kirobbantására tett fokozott aljas cselekedeteit tükrözi . . . Az ellenség megkeresi azokat az elemeket, akik a múlt társadalmi rendszerben a dolgozó nép kizsákmányolói és hóhérai voltak: volt csendőrtiszteket, katonatiszteket, földbirtokosokat, kulákokat és minden törekedete arra vezet, hogy épülő szocialista hazánkban bizalmas adatokat és iratokat szerezzenek. . . . Fő feladatunk az állandó forradalmi éberség fokozása és minden lehetőség kizárása ahhoz, hogy az ellenség munkaterületeinken bármilyen bizalmas adatot is meg tudjon szerezni.”* – olvasható az osztályparancsban, amiben azután teljes terjedelmében közölte a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1951. évi törvényerejű rendeletét is az állami titok és a hivatali titok büntetőjogi védelméről.³¹

1952 december végére készült el az *„Ideiglenes fegyelmi utasítás az ipari órség részére”* című okmány, amely a következő fegyelmi fenyegetéseket tette lehetővé az iparörökre vonatkozóan: fedés szóban vagy írásban; az órsról való eltávozás, illetve szabadnap elvonás; soronkívüli munkára, vagy szolgálá-

latra vezénylés (kivéve az őrszolgálatot); egyszerű fogság 20 napig; szigorú fogság 10 napig; a szolgálati beosztásból való leváltás, illetve 30-tól 100 forintig terjedő pénzbüntetés. Az utasítás természetesen foglalkozott az előjáró fenyítő jogkörével is, a fenyítések kiszabásának és végrehajtásának rendjével, valamint a panaszokkal és beadványokkal. Az Iparőség tagjainak adható dícséretnek a következők voltak: dícséret az őrség előtt vagy parancsban kihirdetve, előzőleg kiszabott fegyelmi fenyítés törlése; az iparöröknek és a felvezetőknek két napig terjedő eltávozás engedélyezése, illetve értéktárggyal vagy pénzzel való jutalmazás az üzemem keresztül.³²

Újabb átszervezés

A Honvédelmi Tanács³³ a polgári őrségre vonatkozó 1953. évi határozata alapján az egyes ipari objektumok őrzését az államvédelmi szervektől és a rendőrségtől a felügyeletet gyakorló szakminisztérium által szervezett polgári őrség vette át. A polgári őrség részére a szükséges fegyverzetet és lőszert a Belügyminisztérium biztosította, a polgári állományú ipari őrség szolgálati tevékenységét pedig a rendőrség ellenőrizte.³⁴

A Minisztertanács ezen határozata alapján a BM Anyagi- és Technikai Főosztály 1954. évi rendeletével a MÁVAG Mozdony- és Gépgyár őrzését a rendőrségtől a Kohó- és Gépipari Minisztérium felügyelete alá tartozó vállalatok rendészeti polgári őrségének kellett átvennie. Átadásra került három 7.65 mm 48. M. pisztoly, 72 pisztolytöltény, 20 Mauser-puska és 2000 darab Mauser-lőszer.³⁵

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1955. törvényerejű rendeletének a rendőrség feladataként határozta meg a polgári fegyveres őrségek és az üzemrendészeti szervek felügyeletét és ellenőrzést. Az országos rendőr-főkapitányság volt ezentúl köteles elbírálni a szakminisztériumok őrzési igényét, az őrségek létszámának a meghatározását és a szükséges fegyver, illetve a lőszer mennyiségét. Az országos rendőr-főkapitányság az egész ország területére kiterjedően rendelhetett el – szükség esetén – fokozott szolgálatot a főosztályok, a járási osztályok és a területükön lévő ipari őrségek, illetve a rendé-

zeti szervek részére. Az országos rendőrkapitányság X. osztálya biztosította a fegyveres őrsegek szakmai kiképzését és továbbképzését szolgáló kiképzési anyagot összeállítani és a kiképzést ellenőrizni. A felügyelet és az ellenőrzés ugyancsak kiterjedt az őrsegek és rendészeti szervek személyi állományának politikai és bűnügyi priorálására is.³⁶

A Belügyminisztérium Kollégiuma 1953. IX. 22.-ei ülésén foglalkozott az üzemek őrzésével.³⁷ A vonatkozó előterjesztés megállapította, hogy „...az objektumok őrzésének jelenlegi rendszere nem megfelelő.” Az iraton olvasható egyébként SINGER [GERŐ] Ernő belügyminiszter megjegyzése is: „Létszám? Polgári őrség és ipari őrség azonos-e lényegileg?” Ez azért is érdekes megjegyzés SINGER [GERŐ] Ernő részéről, mert korábban, mint az Üzemgazdasági Tanács elnöke már foglalkozott ezzel a kérdéssel és elnökként ő írta alá az Iparórség szervezéséről, létrehozásáról szóló határozatokat. Az előterjesztés szerint, nem volt szabályozva, hogy a különböző jellegű objektumokat milyen szerv őrizze. „Minden esetben, amikor felmerül egy-egy objektum őrzésének szükségessége, az érdekelt szervek között hosszú viták folynak, az őrzést senki sem akarja vállalni” . . . „Az Üzemgazdasági Tanács határozata alapján az Országos Tervhivatalban szervezett bizottság lazán kezelte az őrzés szükségességének elbírálását.”³⁸

Tényként szögezte le az előterjesztés azt is, hogy a belső karhatalom és a rendőrség indokolatlanul nagyszámú objektum őrzését látja el, ami ráadásul, túlságosan költséges is volt. Ám hiányosságnak említette meg az előterjesztés, hogy például a vasútnál, illetve a kereskedelmi vállalatoknál, üzletházaknál, vásárcsarnokoknál nem volt megfelelően biztosítva az őrzés. A testület határozatot hozott arról, hogy a belső karhatalomnak kell őriznie azokat a létesítményeket, amelyek érzékeny stratégiai jelentőségű hadianyagok tervezését, gyártását és tárolását végezték, az államvédelem és az államrend szempontjából különösen fontos létesítményeket, a fontosabb párt és kormányzati intézmények épületeit, a stratégiai jelentőségű hidakat és a legfontosabb erőműveket. A rendőrségnek kellett határozat értelmében őriznie a közrend és a hírközlés szem-

pontjából különös fontossággal bíró létesítményeket, a hadiipari és népgazdasági szempontból fontos félkész-anyagot tároló létesítményeket,³⁹ illetve a diplomáciai szervek épületeit. Az Iparórség őrizetére bízta a hadiipari és népgazdasági szempontból fontos félkész-anyagot tároló létesítményeket, a központi bankokat, a Pénzverdét és a Pénzjegynyomdát, a Bel- és Külkereskedelmi Minisztérium, a Begyűjtési Minisztérium, valamint a Könnyűipari Minisztérium hatáskörébe tartozó nagyobb központi raktárakat és elosztóhelyeket. A Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium gondoskodása alá helyezte a fontosabb vasúti és postalétesítményeket.⁴⁰ A Vagyonőrző Vállalt őrzése alá tartoztak a közbiztonság szempontjából fontos kereskedelmi létesítmények, áruházak, a tanács, a vállalatok, a vállalati raktárak és így tovább őrzése, amennyiben azt a vállalatok igénylik.

Vagyonórség - Iparórség

Az országos rendőr-főkapitányság VII. osztálya 1956 májusában javasolta a Vagyonórség felállítását – vélhetően ez az a szervezet, amely a BM Kollégiumának említett ülésén, mint Vagyonőrző Vállalat szerepel – azzal a feladattal, hogy ellássa Budapesten és a nagyobb vidéki városokban, a nagyobb kereskedelmi és üzlethálózatokkal rendelkező községekben az üzletek, a kereskedelmi vállalatok őrzését. A szervezetet júniusban állították fel.

Az országos rendőr-főkapitányság munkatársai vélelmezhetően 1955 december végére készítették el az *„Ideiglenes szolgálati szabályzat az Iparórség részére.”* című okmányt, amely foglalkozott az iparórségek jogi helyzetével és szolgálati viszonyaival, a szolgálati rendszerrel, az őr- és járőrszolgálati tevékenységgel, a szállítmányok kíséréssel, valamint a ruházattal és a fegyverzettel. A bevezetőben olvasható a többi között: *„A Honvédelmi Tanács 13/27-1953 sz. határozatával a különböző jellegű ipari üzemek és egyéb objektumok fokozott biztosítása érdekében polgári fegyveres őrségek felállítását rendelte el. A polgári fegyveres őrségek felállítását – megszervezését – a társadalmi tulajdon fokozott védelmének előtérbe*

helyezése tette szükségessé. A társadalmi tulajdon védelme mellett fejlődésünk jelenlegi szakaszában szükségessé vált üzemünk és egyéb objektumaink fegyveres őrzése és védelme a külső és belső ellenség romboló tevékenysége ellen is.”⁴¹

A szabályzat meghatározta a testület pontos elnevezését is: „. . . a polgári fegyveres őrségek hivatalos elnevezése: ipari őrség, a szakfelügyeletet gyakorló minisztérium megjelölésével, pl. KGM. Ipari őrsége, VKGM Ipari Őrsége és így tovább”.⁴² Az ipari őrségek szervezete pedig így nézett ki: az illetékes szakminisztérium rendészeti osztálya (csoportja), az üzem vagy egyéb objektum rendészeti osztálya vagy egyéb szervezésű rendészeti szerve, és az üzem vagy egyéb objektum fegyveres ipari őrsége.

A tervezett szolgálati szabályzat értelmében az ipari őrségeket érintő országos ügyekben a Honvédelmi Tanács határozatait kellett figyelembe venni. Az üzemek igazgatói nem csupán a közvetlen ellenőrzést és felügyeletet gyakorolhatták az üzem iparórsége felett, illetve nemcsak a fegyverzet ellenőrzésére volt joguk, hanem az iparőrök előléptetésére is.

Az iparőr – mint a fegyveres ipari őrség tagja – az adott üzem állományába tartozott és a jogok és a kötelességek szempontjából, az üzem dolgozóihoz hasonlóan, a Munka Törvénykönyvének az előírásai vonatkoztak rá. A szolgálat időtartalma alatt – a fegyveres őrszolgálat jellegéből következően – azonban a fegyveres szervek őrszolgálatot ellátó tagjainak jogai és kötelességei vonatkoztak és ebből a szempontból a katonai büntető törvénykönyv hatálya alá tartozott.

Az iparőrök esküt tettek, a fegyverzetüket csak szolgálati célból viselheték és használhatták, azt a szolgálaton kívül nem tarthatták maguknál, és nem vitték haza a lakásukra.⁴³

Az Iparórség tagja lehetett minden magyar állampolgár, aki katonai szolgálatot teljesített, büntetlen előéletű volt és orvosilag alkalmas volt a fegyveres szolgálatra, tudott írni és olvasni, politikailag és erkölcsileg megbízhatónak bizonyult, a 60 életévét még nem töltötte be. A szükséges priorálást a Belügyminisztérium végezte. Nem lehetett azonban iparőr az, akit az előző munkahelyéről fegyelmissel bocsátottak el.⁴⁴

Az iparörök sötétbarna posztóból, fésűs és zsávoly anyagból készült egyenruhát viseltek. A rendfokozati jelzések váll-lapon viselték, a fegyveres testületeknél rendszeresített szabvány váll-lapokkal azonos méretben. Az öröknek és a tiszthelyetteseknek piros mezőjű, a ruha színével azonos barna szegéllyel ellátott, a tiszteknek pedig sárga szövésű „szu- vorovi” váll-lapjuk volt, amely a ruha színével azonos szegéllyel és közepén egy, illetve főtiszti váll-lapok esetében két piros csíkkal voltak kialakítva. A rendfokozati jelzések pedig azonosak voltak a katonai rendfokozati jelzésekkel.⁴⁵

AMBRUS János rendőr-alezredes a belügyminisztérium VII osztályának vezetője, 1956 áprilisában írt jelentéséből⁴⁶ megtudhatjuk, hogy a Honvédelmi Tanács 13/27-1955. sz. határozata a III. kategóriába tartozó üzemek őrzésére és a külső támadás elhárítására polgári fegyveres őrségek felállítását rendelte el. Az üzemek besorolását és az őrzés szükségességének elbírálását az országos rendőr-főkapitányság közrendvédelmi osztálya és szervezési alosztálya együttesen végezte. A besorolást, illetve a fegyveres őrség felállítását az országos rendőr-főkapitányság vezetője hagyta jóvá és engedélyezte az illetékes – fegyveres őrséget kérő – szakminisztériumnak. Ekkor a Kohó- és Gépipari Minisztérium (45 vállalat, 1182 fő), a Vegyi- és Energiaügyi Minisztérium (24 vállalat, 5454 fő), a Város- és Községgazdálkodási Minisztérium (6 üzem 183 fő) valamint a Belkereskedelmi Minisztérium (4 raktár 61 fő) biztosítását végezték polgári fegyveres őrségek. Az őrségek parancsnokai és a rendészeti osztály vezetői is, túlnyomó többségben a BM szerveitől és a honvédségtől leszerelt tiszt és tiszthelyettesekből tevődtek össze. A szolgálatot 24 órás rendszerben, 4 óránkénti váltással végezték: 24/24 szolgálatban és 15 naponkénti plusz egy szabadnappal.⁴⁷

Az Iparőrség létrehozását azok a speciális körülmények tették lehetővé, amelyet a magyarországi pártállam elnevezéssel illetünk, illetve az a Sztalin-i elméleti tétel, amely az úgynevezett szocializmus építése során az osztályharc folyamatos fokozódásával számolt. A magyarországi pártállam kemény időszaka 1956 őszén csúfos véget ért. Az 1956-os magyar

forradalom és szabadságharc leverése utáni szovjet ernyő alatti konszolidáció viszonylag új helyzetet teremtett, melynek megfelelően az Iparőrség szerepe is módosult. Ennek megfelelően a szervezet ugyan a rendszerváltásig, sőt azon túl is működött, de lényegesen megváltozott tartalommal.

Jegyzetek:

¹ Ez a folyamat 1944 nyarán kezdődött, amikor bevezették a katonai rendfokozatot a Magyar Királyi Rendőrségnél és 1952. IV. 1-én a pénzügyőrséggel fejeződött be.

2 300/1944. (VI.21.) ME.r.

² Erre az 1970-es években került sor. A beosztott állományt a szolgálati idejük alapján látták el jelzésekkel: próbaidő, kinevezés után, 4 év szolgálati idő és 9 év szolgálati idő után. Beosztott parancsnok volt a járőr-parancsnok, a felvezető és a váltás-parancsnokhelyettes. Közvetlen parancsnokok voltak a váltás-parancsnok, az őrségi előadó, az őrség-parancsnokhelyettes és az őrség-parancsnok. Középirányító parancsnok volt az előadó, a csoportvezető (parancsnokhelyettes) és az osztályvezető (parancsnok). Központi irányító parancsnok volt a főelőadó, a csoportvezető (parancsnokhelyettes) és az osztályvezető (parancsnok).

LEYRER — TÖLGYESI

³ A levéltári kutatásokat kissé körülményessé teszi, hogy több dokumentum sem tartalmaz – példának okáért – keltezést, és legfeljebb csak ma már beazonosíthatatlan személyek datálták utólag. Ezzel a megjegyzéssel persze nem a kutatást végző személy munkáját kívánom heroizálni, hiszen ezek a nehézségek számomra inkább izgalmasabbakká teszik a kutatást. Megint csak érdekességként jegyzem meg, hogy a kezdeti időszakban a testület elnevezését többféleképpen is írták: egyben, mint „Iparőrség”; két szóban, mint „Ipari Őrség” és találok olyan variációval is, amikor kötőjellel írták, mint „Ipar-őrség”.

⁴ HOUGUEL et al.

⁵ Loc.cit. 5.p.

⁶ Annak ellenére vitatott azonban ez az időpont, hogy a megfelelő dokumentumok a kutatók még nem tárták fel. Nehezíti a kutatómunkát, hogy a vonatkozó jogszabályok nem jelentek meg, hiszen azok szigorúan titkos minősítésűek voltak. Ebből fakadóan „csupán” a levéltári dokumentumokra lehet hagyatkozni, amelyek megtalálása azonban nem kis feladat.

LEYRER — TÖLGYESI: op.cit. 14.p.

⁷ MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparőrség 1952-1959. 310-311.lad.

⁸ Az Üzemgazdasági Tanácsot a Minisztertanács 1950. szeptember 22-én hozta létre, a háborús gazdálkodás előkészítésével kapcsolatban a népgazdasági mozgósítási terv kidolgozására és annak végrehajtására a Minisztertanácsnak alárendelt szervként. A Tanács elnöke GERŐ Ernő, tagjai FARKAS Mihály, VAS Zoltán, ZSOFINYEC FRISS István és SZÉKELY Béla, titkára pedig BIRÓ Ferenc. Az Üzemgazdasági Tanács funkcióját később a Honvédelmi Tanács veszi át.
39/6/1951.ÜT.hat.

⁹ Loc.cit.

¹⁰ 76/9/1951.ÜT.hat.

¹¹ A dokumentumok az ÁVH-ról ebben az időszakban általánosságban beszéltek és nem nevesítették, hogy pontosan az ÁVH melyik szervezetéről is van szó, azt csak későbbiekben olvashatjuk, hogy valójában a belső karhatalom kapott szerepet az üzemek őrzésében.

¹² Az I. csoportba tartoztak: Nitrokémiai ipartelemek, Ipari Robbanóanyag V., Nehézszerzőgépgyár, a törökbálinti és a nagytétényi Bányagyutacsgyár, Vadásztölténygyár, Veszprémi Fémfeldolgozó, Péti Nitrogénművek, Mátavidéki Erőmű, Bánhidai Erőmű, Danuvia V. Andezit Művek Magyar Optikai Művek Áruraktározási Gazdasági Iroda, a siódsi, a székesfehérvári és a szolnoki adó, Almáafűzitői Ásványolajipari. V., Péti Ásványolajipari. V., Csepeli Ásványolajipari. V., MASZOLAJ Feldolgozó Üzem, Ajkai Timföld- és Alumíniumkohó, Dunavölgyi Timföldgyár, Richter Gyógyszervegyészeti Lámpagyár V., Gamma V., Béta Művek és Sajóbátonyi Művek . A II. csoportba tartoztak: Rákosi Mátyás Művek, Budapesti Erőművek, Óbudai Gázgyár, Barcikai Művek, Dorogi Művek, Tatbányai Erőművek, Várpalotai Erőmű, Műszaki Művek, Chinoin Gyógyszergyár, Pósta főosztály [*sic!*] (Krisztina krt. 12), Vízművek káposztásmegyeri főtelepe, József Távbeszélő Központ, Teréz Távbeszélő Központ, Lipót Távbeszélő Központ, Lágymányosi Távbeszélő, Krisztina Távbeszélő Központ, Mávag Kohászati Üzemek, Rimamurányi Vasmű, Csepeli Autógyár, Budapesti Mávag, Egyesült Izzó, Standard és ÁRGI raktár (több helyen).

76/9/1951.ÜT.hat. op.cit.

¹³ Loc.cit.

¹⁴ Loc.cit.

¹⁵ Loc.cit.

¹⁶ Loc.cit.

¹⁷ 101/11/1951. ÜT.hat.

¹⁸ Loc.cit.

¹⁹ 47/35/1952. ÜT.hat.

²⁰ Az Üzemgazdasági Tanács határozatának értelmében megszűnt az ÁVH-őrség a Danuviánál, a Lámpagyárnál, a MOM-nál, a Gammánál, a Richter vegyészeti üzemnél, az ajkai és az almáafűzitői timföldgyárnál, a csepeli ásványolajfinomítónál és az ÁRHI raktártelepen, viszont ÁVH-s őrség szerveződött a 7039. sz. vállalatnál Sirokon, a nyiregyházi és a szom-

bathelyi rádióleadónál, a budapesti lokátorgyánál, az Országos Teherelosztonál Budapesten és az ÁRHI kisnyéri és eplényi olajtárolótelepeim.

Loc.cit.

²¹ Loc.cit.

²² Loc.cit.

²³ MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparórség 1952-1959. 310-311.lad. op.cit. Az Ipari-órség osztály felállításáról. 1952. február 12.

²⁴ Loc.cit.

²⁵ Loc.cit.

²⁶ Loc.cit.

²⁷ MNL-OL. XIX-B-14.ORFK Iparórség1952-1959. 310-311.lad. op.cit. Az Ipari-órség osztály szervezetének módosításáról.

²⁸ Loc.cit. BM Ipari-órség Osztály I. számú parancsa.

²⁹ Loc.cit. A BM Iparórség Osztály vezetőjének 3. számú parancsa.

³⁰ Loc.cit.

³¹ Loc.cit. A BM Iparórség Osztály vezetőjének 5. számú parancsa.

³² Loc.cit. *Ideiglenes fegyelmi utasítás az ipari órség részére.*

³³ Az Üzemgazdasági Tanács jogutódjaként 1953. V. 11-től a Honvédelmi Tanács működött.

³⁴ 253/21/1953. HT.hat.

³⁵ MNL-OL. XIX-B-14.ORFK Iparórség1952-1959. 310-311.lad. op.cit. 104 020.71-1/1954. BM. Anyagi és Technikai Főosztály rendelkezése.

³⁶ Noha a jogszabály a polgári fegyveres órség elnevezést használja, az ekkor még nem a testület nevét, hanem tevékenységének meghatározását jelentette.

1955/22.tvr.

³⁷ Erőműveket, vegyiműveket, hideg mechanikai megmunkálást végző fontosabb gyárakat értettek üzemek alatt.

³⁸ A napirend E.4 pontjaként tárgyalta a kérdést.

KAJÁRI: 222-231.p.

³⁹ Ezek voltak az ÁRHI (Áruraktározási Hivatal) raktárai.

⁴⁰ A rakodó teherpályaudvarok, rendező pályaudvarok, fűtőházak, nagy központi személypályaudvarok, vasúti hidak, alagutak stb.

⁴¹ MNL-OL. XIX-B-14.ORFK Iparórség1952-1959. 310-311.lad. op.cit. *Ideiglenes szolgálati szabályzat az Iparórség részére.*

⁴² Loc.cit.

⁴³ Loc.cit.

⁴⁴ Loc.cit.

⁴⁵ Loc.cit.

⁴⁶ Loc.cit. AMBRUS János rendőr alezredes, a BM Országos Rendőrkapitányság VII. osztálya vezetőjének 1956. IV. 20-ai jelentése a polgári fegyveres órségek szervezete és szolgálatellátása tárgyában.

⁴⁷ MNL-OL. XIX-B-14.ORFK Iparórség1952-1959. 310-311.lad. op.cit.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):

MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

LEYRER — TÖLGYESI — LEYRER Richárd — TÖLGYESI Ernő: *A polgári fegyveres őrség három évtizede. A polgári fegyveres őrség 1953-1983.* Budapest, 1983, Polgári Védelem Országos Parancsnoksága. 180 p. HU-ISBN 963 03 1814 8.

HOUQUEL et al. — HOUQUEL Iván — MÓRÉ Attila — TAMÁS Gábor — TÖLGYESI Ernő: *Képzési kézikönyv a Polgári Fegyveres Őrségek számára.* Budapest, 1983, BM Kiadó. 346 p. HU-ISBN 963 03 1777 X.

DOKUMENTUMKÖZLÉSEK

KAJÁRI: — KAJÁRI Erzsébet: *A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956.* Budapest, HU-ISBN 963 00 6623 8.

I.köt. 1953. július 28. és 1954. június 22. közötti ülések. 2001, Történeti Hivatal. 879 p.

II.köt. 1954. július 13. és 1955. december 9. közötti ülések. 2005, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. 491 p.

III.köt. 1956. január 18. és 1956. október 15. közötti ülések. 2006, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. 522 p.

/Állambiztonsági történeti tár, 1./ HU-ISSN 1587-6268.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŪJTEMÉNYEK

MNL-OL — MNL (Magyar Nemzeti Levéltár) OL (Országos Levéltár)

(7.;23.;24.;25.;26.;27.;28.;29.;30.;31.;32.;35.;41.;42.;43.;44.;45.;46.;47.;)

JOGSZABÁLYOK

2 300/1944. (VI.21.) ME.r.(1.;) — 2 300/1944. (VI.21.) ME.r. a m.kir. rendőrség átszervezéséről.

Magyarországi Rendeletek Tára, LXXVIII.évf. (1944) 1.sz. 1063-1065.p.

39/6/1951. ÜT.hat. (8.;9.;) — 39/6/1951. ÜT.hat. a fontosabb ipari létesítmények őrzéséről (szigorúan titkos).

MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparórség 1952-1959. 310-311.lad.

- 76/9/1951.ÜT.hat. — 76/9/1951.ÜT.hat. a döntő létesítmények őrzéséről.
(10.;12.;13.;14.;15.;
16.;
- 101/11/1951. ÜT.hat. — 101/11/1951. ÜT.hat. a gazdasági létesítmények őrzésével kapcsolatos kérdésekről.
(17.;18.;
- 47/35/1952. ÜT.hat. — 47/35/1952. ÜT.hat. a fontosabb létesítmények őrzéséről szóló 76/9/1951. számú határozat módosításáról és kiegészítéséről.
(19.;20.;21.;22.;
- 253/21/1953. HT.hat. — 253/21/1953. HT.hat. az ipari objektumok őrzését az államvédelmi szervektől és a rendőrségtől a felügyeletet gyakorló szakminisztérium által szervezett polgári őrség veszi át.
(34.;
- 1955/22.tvr. — 1955/22.tvr. a rendőrségről.
(36.;

Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet

Az országos hatóságok által az őrzésre benyújtott azon igények száma, amelyeket a bizottság elbírált.

I.sz. melléklet

***Az országos hatóságok által az őrzésre benyújtott azon igények száma
amelyeket a bizottság 1952-ben elbírált.***

S.sz.	Benyújtó szervezet	Igények száma
1.	Áruraktározási Hivatal	3
2.	Bánya- és Energiaügyi Minisztérium	31
3.	Belkereskedelmi Minisztérium	13
4.	Élelmiszeripari Minisztérium	14
5.	Földművelésügyi Minisztérium	2
6.	Honvédelmi Minisztérium	2
7.	Kohó- és Gépipari Minisztérium	4
8.	Magyar Repülőszövetség	2
ÖSSZESEN		71

Forrás ! - 47/35/1952. ÜT.hat. a fontosabb létesítmények őrzéséről szóló 76/9/1951. számú határozat módosításáról és kiegészítéséről. MNL-OL. XIX-B-14 ORFK Iparország 1952-1959. 310-311.lad.

- KOVÁCS Sándor: A honvédségi őrzés-védelmének néhány kérdése. *Felderítő Szemle*, V.évf. (2006) 4.sz. 136-145.p. HU-ISSN 1588-242X.